

งานสาธารณสุขของเทศบาลนครกรุงเทพ

(Health Service of Bangkok Municipality)

โดย

นายสมศักดิ์ เกียวกิ่งแก้ว ร.บ.

๐๐๕๓๐๑

วิทยานิพนธ์นี้

เป็นส่วนประกอบการศึกษาตามระเบียบปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

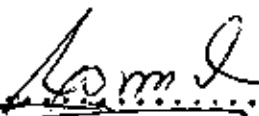
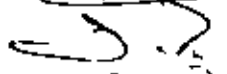
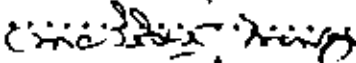

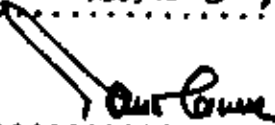
แผนกวิชาการปกครอง

พ.ศ. ๒๕๑๐

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนประกอบการศึกษาคณะ เปรียบปริญญามหาบัณฑิต

.....
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
..... กรรมการ
..... กรรมการ
..... กรรมการ
..... กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมงานวิจัย

อาจารย์ ดร. ชูวงศ์ ฉายะบุตร

วันที่ ..... เดือน ..... เมษายน ..... พ.ศ. ๒๕๑๐

บทกวีย่อ

โดยเหตุที่งานสาธารณสุขเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่งคือชีวิตความเป็นอยู่ประจำวันของประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการส่งเสริมสุขภาพอนามัย การรักษาพยาบาลและป้องกันโรคติดต่อ การรักษาความสะอาดในที่สาธารณะและเอกชนในเรื่องที่เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์และบำรุงสุขต่าง ๆ และในขณะเดียวกันกับที่ประชาชนได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วขึ้น ซึ่งเป็นที่สงสัยว่า กิจการด้านนี้ของเทศบาลนครกรุงเทพฯ ได้ดำเนินไปอย่างกว้างขวางและได้สนองความต้องการ ของประชาชนที่ได้เพิ่มทวีขึ้นดังกล่าวยังอย่างไรหรือไม่

จากการศึกษาพบว่า แม้ขณะนี้เทศบาลนครกรุงเทพฯ ได้ดำเนินงานในด้านนี้อย่างกว้างขวางและเต็มที่อยู่แล้วก็ตาม ก็ยังปรากฏว่ามีข้อบกพร่องที่เห็นควรได้แก่การแก้ไขปรับปรุงอยู่อีกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่ไม่สามารถบริการให้กับประชาชนได้เพียงพอและทั่วถึง ซึ่งทั้งนี้ก็ได้พบว่า เนื่องมาจากสาเหตุที่ทางเทศบาล ยังขาดงบประมาณและเจ้าหน้าที่ตลอดจนขาดความรู้เฉพาะอย่างในการดำเนินงาน ในขณะเดียวกันอาคารเขตและจำนวนประชากรในเขตความรับผิดชอบก็ได้ทวีขึ้นจนไม่ได้สัดส่วนกับกิจการที่ดำเนินอยู่ จึงเห็นควรได้แก้ไขอุปสรรคและข้อบกพร่องดังกล่าวด้วยการเพิ่มงบประมาณ เพื่อให้มีจำนวนเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์เพียงพอแก่การดำเนินงาน ในขณะเดียวกันก็เห็นควรส่งเสริมเรื่องสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตลอดจนแก้ไขระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ให้รัดกุมและควรดำเนินงานให้ประสานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องยิ่งขึ้น ส่วนในด้านประชาชนซึ่งมีความสัมพันธ์กับกิจการดังกล่าวอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น เห็นควรแก้ไขในเรื่องทัศนคติเพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ของสาธารณะและให้เกิดความนับเนื่องที่จะร่วมมือกับเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้น

คำนำ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้เขียนได้ศึกษากันทั่วๆ ไปโดยอาศัยข้อมูลต่าง ๆ จากเอกสาร
 ทั่วทุกภูมิภาค บันทึกลีขานและข่าวสารต่าง ๆ ของเทศบาลนครกรุงเทพฯ ตลอดจนเอกสาร
 สำคัญของทางราชการเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้น การศึกษาจึงเป็นไปในรูปพรรณนา Descriptive
 ยิ่งกว่าการวิเคราะห์ Analysis และโดยเหตุนี้เอง จึงจำกัดอาศัยข้อมูลต่าง ๆ จาก
 ห้วงสมุคที่เกี่ยวของหลายแห่ง และในการค้นหาซึ่งเอกสารข้อมูลที่สำคัญ ๆ ดังกล่าว ผู้เขียน
 ได้รับความช่วยเหลือจากห้องสมุดหลายแห่ง เช่น ห้องสมุดของเทศบาลนครกรุงเทพฯ ห้องสมุดของ
 สำนักบรรณสารการศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์จุฬาฯ ห้อง
 สมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ห้องสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและห้องสมุดสำนักปลัด
 นายกรัฐมนตรี ตลอดจนห้องสมุดอื่น ๆ อีกหลายแห่ง ฉะนั้น ผู้เขียนจึงใคร่ขอขอบใจ
 หน้าที่ของห้องสมุดดังกล่าวเป็นอย่างมาก ที่ได้ให้ความสะดวกในการค้นคว้า และหยิบยื่นหนังสือ
 สำคัญ ๆ ดังกล่าวด้วยดี

ผู้เขียนใคร่ขอขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับบุคคลที่ได้เชื้อเชิญในการทำวิทยานิพนธ์
 เรื่องนี้บ้างมาก อาทิเช่น ท่านนายแพทย์โอกาส ขรรฆวนิธิ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายสาธารณสุข
 เทศบาลนครกรุงเทพฯ ที่ได้ให้ความเชื้อเชิญในชั้นเอกสารและข้อมูลตลอดจนได้ทำการ
 ตรวจแก้วิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้เขียน กุญปองศรี แย้มลิ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดเทศบาลนครกรุงเทพฯ
 ที่ได้กรุณาให้หยิบยื่นเอกสารและช่วยกันค้นคว้า ขุนพรวิณี เกษะบุปถ์ เจ้าหน้าที่แผนกวิเทศสัมพันธ์
 กองกลางเทศบาลนครกรุงเทพฯ ที่ได้ให้หยิบยื่นวารสารเทศบาลนครกรุงเทพฯ เป็นจำนวนมาก
 ตลอดจนเจ้าหน้าที่ห้องสมุดและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ของเทศบาลนครกรุงเทพฯ ที่ได้ให้ความร่วม
 มือและได้อำนวยความสะดวกแก่ผู้เขียน

บุคคลอีกสองท่านที่ได้ให้ความกรุณาแก่ผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็น
 อย่างมากมาตั้งแต่เริ่มแรกคือ ท่านศาสตราจารย์ เกษม อุทยานิน หัวหน้าแผนกวิชาการปก-
 กรองและคณบดีคณะรัฐศาสตร์ ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้และท่าน
 อาจารย์ ดร.ชูวงศ์ ฉายะบุตร อาจารย์ผู้ควบคุมการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ที่ได้กรุณาละ
 เวลาในการให้คำแนะนำ ให้กำลังใจตลอดจนได้ทำการตรวจแก้วิทยานิพนธ์ของผู้เขียนจนทำ
 ให้วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลุล่วงมาตลอด

“ การที่บุคคลหนึ่งได้รับประโยชน์จากผู้อื่นในมาตรฐาน
อันสูงสุดที่จะพึงมีได้นั้น เป็นสิทธิมนุษยชนของคุณ โดยไม่เลือกชาติ
ศาสนา ความเชื่อทางการเมือง ภาวะเพศหรืออายุ ”

ธรรมนูญขององค์การอนามัยโลก

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	ก
คำนำ.....	ง
ตารางประกอบ.....	จ
แผนภูมิประกอบ.....	ฉ
บทที่	
๑. บทนำ.....	๑
๑.๑ ความจำเป็นที่ของมีงานสาธารณสุข.....	๒
๑.๒ ความหมายของคำว่า "สาธารณสุข".....	๓
๑.๓ วิวัฒนาการ ของการสาธารณสุข.....	๕
๑.๔ กำเนิดของเทศบาลไทย.....	๖
๑.๕ หน้าที่ของเทศบาลนครกรุงเทพ.....	๘
สรุปและข้อคิดเห็น.....	๑๑
๒. วิวัฒนาการของงานสาธารณสุขเทศบาลนครกรุงเทพ.....	๑๔
๒.๑ งานสาธารณสุขของไทยในสมัยเริ่มแรก.....	๑๔
๒.๒ ประวัติความเป็นมาของฝ่ายสาธารณสุขเทศบาลนครกรุงเทพ.....	๑๕
๒.๓ การบริหารงานและการแย่งหน่วยงานในฝ่ายสาธารณสุข เทศบาลนครกรุงเทพ.....	๒๒
๒.๔ งานสาธารณสุขที่กำ เป็นโดยฝ่ายสาธารณสุขและหน่วยงานอื่น ๆ ของเทศบาลนครกรุงเทพ.....	๓๓

๒.๔.๑	งานสาธารณสุขที่ได้ดำเนินการโดยฝ่ายสาธารณสุข เทศบาลนครกรุงเทพ.....	๓๔
๒.๔.๒	งานสาธารณสุขที่ได้ดำเนินการโดยฝ่าย กองและ หน่วยงานอื่น ๆ ของเทศบาลนครกรุงเทพ.....	๓๕
	สรุปและข้อคิดเห็น.....	๓๖
๓	การส่งเสริมสุขภาพอนามัยของศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลนครกรุงเทพ.....	๓๘
๓.๑	การส่งเสริมแม่และเด็ก.....	๔๕
๓.๒	สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน.....	๕๒
๓.๓	การอนามัยโรงเรียน.....	๕๕
๓.๔	การทันต-อนามัย.....	๖๗
๓.๕	การสุศึกษาและอบรม.....	๗๐
	สรุปและข้อคิดเห็น.....	๗๔
๔	การสุขภาพบาล.....	๗๖
๔.๑	การสุขภาพอำเภอหัวไผ่.....	๗๗
๔.๑.๑	การควบคุมสุสานและฌาปนสถาน.....	๗๘
๔.๑.๒	การควบคุมโรงแรม.....	๘๕
๔.๑.๓	การควบคุมสถานที่แ่งคน.....	๘๘
๔.๑.๔	การควบคุมสถานบริการ.....	๘๘
๔.๑.๕	การควบคุมสุขาภิบาลของแหล่งเสื่อมโทรม.....	๑๐๑
๔.๑.๖	การระงับเหตุรำคาญ.....	๑๐๕
๔.๒	การสุขภาพภัตตาคาร ร้านอาหาร โรงน้ำแข็ง และตลาด.....	๑๑๒
๔.๒.๑	การสุขภาพภัตตาคาร.....	๑๑๓
๔.๒.๒	การสุขภาพภัตตาคารโรงน้ำแข็ง.....	๑๓๒
๔.๒.๓	การสุขภาพภัตตาคารตลาด.....	๑๓๖

๔.๒.๔ การควบคุมกิจการค้าซึ่งเป็นที่รังเกียจหรือ อาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพ.....	๑๕๖
๔.๓ การกำจัดแมลงและสัตว์นำโรค.....	๑๕๕
๔.๓.๑ การกำจัดยุงและแมลง.....	๑๕๕
๔.๓.๒ การกำจัดสัตว์นำโรค.....	๑๖๖
สรุปและข้อคิดเห็น.....	๑๗๑
๕. การป้องกันโรคติดต่อ.....	๑๗๔
๕.๑ การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ.....	๑๗๔
๕.๒ การวิจัยและชันสูตรโรค.....	๑๘๒
๕.๓ การควบคุมการฆ่าสัตว์.....	๑๘๔
๕.๔ การพัฒนาชุมชน.....	๑๙๒
๕.๕ สถิติการปฏิบัติงานบางส่วนของฝ่ายสาธารณสุข ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘.....	๒๐๓
สรุปและข้อคิดเห็น.....	๒๑๐
๖. งานสาธารณสุขที่ดำเนินการโดยหน่วยงานอื่นของเทศบาลนครกรุงเทพ.....	๒๑๒
๖.๑ การรักษาพยาบาล.....	๒๑๒
๖.๑.๑ กิจการของโรงพยาบาลกลาง.....	๒๑๔
๖.๑.๒ กิจการของเวชียาบาล.....	๒๒๑
๖.๒ การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ของบ้านเมือง.....	๒๒๒
๖.๒.๑ การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล.....	๒๓๓
๖.๒.๒ การรักษาความสะอาดถนน ซอย ทางเท้า และทางระบายน้ำ.....	๒๔๔
๖.๓ การควบคุมอาคาร.....	๒๕๖

๒.๓.๑	การควบคุมการก่อสร้างอาคาร.....	๒๕๘
๒.๓.๒	การรับจ้างบริการเขียนแบบอาคาร.....	๒๖๐
	สรุปและข้อคิดเห็น.....	๒๖๓
๓.	บทสรุปและเสนอแนะ.....	๒๖๘
๓.๑	กิจการด้านสังคมสงเคราะห์.....	๒๖๘
๓.๒	กิจการด้านรักษาพยาบาลและป้องกันโรค.....	๒๖๘
๓.๓	กิจการด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย.....	๒๗๒
๓.๔	กิจการด้านพัฒนาชุมชน.....	๒๗๒
๓.๕	กิจการด้านรักษาความสะอาด.....	๒๗๘
ภาคผนวก.		
	พระราชบัญญัติสาธารณสุข พุทธศักราช ๒๕๔๘.....	๒๘๘
บรรณานุกรม.....๓๑๑		

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
๑.	ปฏิทินการปฏิบัติงานประจำสัปดาห์ของศูนย์บริการสาธารณสุข..... ๔๒
๒.	รายงานการปฏิบัติงานของแผนกอนามัยโรงเรียนปี พ.ศ. ๒๕๐๗..... ๖๕
๓.	อัตราการขจรกรรมเฝือกการออกใบอนุญาตให้ตั้งหรือใช้- สถานที่รับจ้างแต่งผมและให้เป็นผู้รับจ้างแต่งผม..... ๘๑
๔.	รายละเอียดมาตรฐานร้านค้าสุขลักษณะชั้นต่าง ๆ ของร้านอาหาร..... ๑๒๒
๕.	สถิติผลการปฏิบัติงานของแผนกควบคุมการฆ่าสัตว์ ปี พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๐๘..... ๑๕๑
๖.	รายงานการปฏิบัติงานของฝ่ายสาธารณสุขเทศบาล นครกรุงเทพ ปี พ.ศ. ๒๕๐๘..... ๒๐๓
๗.	สถิติการปฏิบัติงานในรอบ ๖๕ ปีของโรงพยาบาลกลาง..... ๒๑๔
๘.	อัตราการบริการออกแบมและรายการก่อสร้าง ของเทศบาลนครกรุงเทพ..... ๒๖๑

รายการแผนภูมิประกอบ

แผนภูมิที่	หน้า
๑. กองสาธารณสุขเทศบาลนครกรุงเทพ.....	๒๓
๒. การบริหารของฝ่ายสาธารณสุขเทศบาลนครกรุงเทพ.....	๒๔
๓. การพัฒนาชุมชนของเทศบาลนครกรุงเทพ.....	๑๔๔
๔. การบริหารงานของโรงพยาบาลกลาง เทศบาลนครกรุงเทพ.....	๒๒๐
๕. การบริหารงานของวิจิตรพยาบาล เทศบาลนครกรุงเทพ.....	๒๒๕

